DE SCHATKAMER

Regionaal Historisch Tijdschrift

Midden-Holland

STICHTING VRIENDEN VAN ARCHIEF EN LIBRIJE

Jaargang 30 (2016), aflevering 1 (maart 2016)

STICHTING VRIENDEN VAN ARCHIEF EN LIBRIJE

DE SCHATKAMER

ISSN 0920-9530

Regionaal-historisch tijdschrift voor het werkgebied van het Streekarchief Midden-Holland: Gouda, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas

"De Schatkamer" is een uitgave van de Stichting "Vrienden van Archief en Librije", gevestigd te Gouda (KvK-nr 41172859).
Een jaargang loopt van 1 januari tot en met 31 december en verschijnt in tenminste drie afleveringen.
Vormgeving: Mieke den Boer-Snoei

- *Stichtingsbestuur: A.M. den Boer (vz), mevr. D. van Wordragen (secr., e-mail: thea.vanwordragen@creativum.nl), mevr. H.A. van Dolder-de Wit, mevr. J. Hoogendoorn en L. Ouweneel*

- *Redactie "De Schatkamer": drs J.W.E. Klein (SAMH, vz) plus stichtingsbestuur*

Redactie-adres: De Schatkamer, Stichting "Vrienden van Archief en Librije", p/a Klein Amerika 20, 2806 CA Gouda
Bijdragen, correspondentie en boeken ter bespreking te richten aan bovenstaand adres; zie hiervoor de aanwijzingen achterin dit blad.
E-mailadres Streekarchief: *info@samh.nl*
Internet: *www.samh.nl, www.goudaopschrift.nl*
Abonnementsprijzen: donateurs van de Stichting "Vrienden van Archief en Librije" ontvangen "De Schatkamer" vanwege hun donateurschap (min. €15). De abonnementsprijs voor niet-donateurs bedraagt €15 **inclusief** portokosten per jaargang.
IBAN stichting: NL57 ABNA 0507 1531 70
Losse nummers €3 exclusief portokosten, met uitzondering van bijzondere afleveringen, waarvoor een afzonderlijke lossenummerprijs kan worden vastgesteld.
Abonnementen kunnen bij elk nummer ingaan, maar gelden zonder nadere opgaaf altijd voor de gehele lopende jaargang. Annuleringen dienen minstens een maand vóór het einde van de jaargang te worden opgegeven.
Auteursrechten voorbehouden. Overnemen van artikelen of gedeelte(n) van artikelen mag alleen geschieden met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteur(s). Overname uit de rubriek "Mededelingen" is, **mits met bronvermelding,** toegestaan.

Foto omslag: Kaartboek van en met het klooster Den Hem, 1572 (zie pag. 1)

Kloosterlingen en geestelijkheid in Schoonhoven als trekkers van Goudse lijfrenten (1437 – 1572)

C. Doedeijns

Als een laat-middeleeuwse stad extra geld nodig had, waren er verschillende mogelijkheden om er aan te komen. De stad kon de accijnzen verhogen, leningen afsluiten bij geldhandelaren, tijdelijk stedelijke goederen verpachten of leningen uitschrijven. Aan alle oplossingen kleefden nadelen; verhoging van accijnzen kon sociale onrust of zelfs opstanden veroorzaken. Aangezien de rust in een stad één van de belangrijkste aspecten was, werd deze manier van inkomstenverwerving gezien als het allerlaatste redmiddel.
Geld lenen op de kapitaalmarkt had eveneens nadelige gevolgen, de rentepercentages waren door de enorm grote risico's voor de geldhandelaren heel hoog, percentages van 40 tot 60% waren geen uitzondering.
Eén van de laatste mogelijkheden voor de stad om aan geld te komen was het uitschrijven van leningen. Deze werden in het uiterste geval zelfs verplicht gesteld. Een ieder moest daar naar rato aan deelnemen; op weigering stonden zware sancties. Naast geldleningen bestonden nog andere alternatieven om aan geld te komen, namelijk verkoop van renten.[1] Deze renten waren eeuwigdurende erfrenten, losrenten of lijfrenten.
Eeuwigdurende erfrenten hadden een looptijd zonder vastgestelde einddatum en moesten "eeuwig" betaald worden.
Losrenten werden jaarlijks uitgekeerd en konden op ieder moment afgelost worden. Men betaalde dan de hoofdsom, het aankoopbedrag en de verschuldigde rente in één keer terug.
Een andere optie was de verkoop van lijfrenten. Men kocht dan een lijfrente voor zichzelf, voor zichzelf met iemand anders, of men kocht een lijfrente op iemand anders, vaak kinderen of andere familieleden. Lijfrenten op één leven eindigden bij het overlijden van de rentenier. Bij een rente op twee levens stopte de uitkering pas als de langstlevende stierf. In alle gevallen was het risico voor de stad dat renteniers soms heel lang konden blijven leven. De hoogte van een rente werd uitgedrukt in "de penning".[2]

---

[1] Op het renteverbod van de kerk, het verbod op woeker, wordt niet ingegaan. Men "leende" dus geen geld aan de stad om zo een rente te kunnen trekken, maar men "kocht" een een jaarlijkse uitkering. Op deze manier omzeilde men de woorden "lenen" en "rente".

[2] Van de 132 gevonden vermeldingen varieert de hoogte van het uit te keren bedrag tussen de penning 7 (huidig rentepercentage 14,3%) tot de penning 16 (6,3%), met een gemiddelde van de penning 8 (12,2%). De penning 8 wil zeggen dat jaarlijks een bedrag ter grootte van een achtste deel van de koopsom als rente zal worden uitgekeerd. Men kan dus ook het aankoopbedrag van de rente uitrekenen. Bij een jaarlijks uit te keren rente van 2 Lb. groten Vlaams heeft men de rente dus gekocht voor 16 Lb. groten Vlaams.
Bij de renten op twee levens bedraagt het rentepercentage de penning 8,9 (11,2%). Incidenteel kwam het bij lijfrenten op twee levens voor dat bij het overlijden van één van de twee begunstigden de uitkering gehalveerd werd. Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen gegeven in ponden Vlaams van 40 groten.

Over de gehele periode tot 1572 ligt het gemiddelde rentepercentage op de penning 8. Van de aankoop van lijfrenten werd een officiële akte opgesteld, men vermeldde op wie de rente afgesloten was, de leeftijd, de hoogte van de uitkering met de betalingstermijnen en de locatie waar en wanneer deze betalingen plaats zouden vinden. Strafbepalingen werden er ook in genoemd als de stad in gebreke was. Omdat stad en inwoners als één werden beschouwd, kon een burger hoofdelijk aansprakelijk gesteld worden voor de schulden van de stad. Als de stad Gouda bijvoorbeeld in gebreke was kon een rentenier uit Schoonhoven een Gouds burger, die toevallig in Schoonhoven was, laten gijzelen.
Betalingen van lijfrenten werden op verschillende manieren bijgehouden.[3] Zo vindt men de betalingen jaarlijks terug in de stadsrekeningen en andere registers, die een mooi totaalbeeld geven van de Goudse lijfrentebetalingen tot 1572.[4]
Als men verwacht dat een rentenier zeker was van een tijdige betaling, dan komt men bedrogen uit. In de registers wemelt het van de aantekeningen waarin "achterstallen", de kortingen op de uitbetalingen en de gekorte uitbetalingen staan.[5] Soms schold de koper de achterstanden kwijt, waarna de stad toezegde dat de volgende betalingen wèl op tijd zouden komen.
In totaal werden 4263 renten verkocht met een gemiddelde looptijd van 25,1 jaar. Van 791 renten waren alle gegevens bekend. Dit betreft aankoopleeftijd, looptijd van de renten en leeftijden bij overlijden. Hiervan was de gemiddelde leeftijd van aankoop 15 jaar met een gemiddelde leeftijd bij overlijden van 55,2 jaar en een looptijd van 40,2 jaar.
Onder 670 renten op één leven was de gemiddelde leeftijd van aankoop 14,9 jaar, de gemiddelde leeftijd van de renteniers 53,2 jaar en de gemiddelde looptijd 38,3 jaar.[6] Van de 807 renten op twee levens,[7] waarvan 120 renten met alle relevante gegevens, was de gemiddelde aankoopleeftijd 15,5 jaar, de leeftijd bij overlijden 66,2 jaar en de gemiddelde looptijd 50,7 jaar.

---

[3] Het betreft hier alleen lijfrenten die door Gouda ten bate van de stad verkocht werden en niet de door de Grafelijkheid verkochte lijfrenten op 's Heeren domeynen. Gouda was echter wel verantwoordelijk voor de uitbetaling van deze renten.

[4] In de bewerking van de stadrekeningen uit de jaren 90 van de vorige eeuw door S. v.d. Mark-Hoevers heeft men het niet nodig gevonden de lijfrenteposten af te schrijven, de opmerking van "nu komen er een hoop namen" werd voldoende geacht. Ook werden aparte registers bijgehouden: bijvoorbeeld voor Amsterdam en omstreken of de Zuidelijke Nederlanden. Zie hiervoor SAMH, Gouda, OA-1033 t/m 1045, diverse leggers van betalingen in Amsterdam en de Zuidelijke Nederlanden.

[5] Achterstallen, de achterstanden, soms wel van vier jaar of meer, kunnen in de boeken soms problemen opleveren bij het bepalen wanneer de rentetrekker overleden is. Zo kunnen de renten na de dood van de betreffende persoon nog enkele jaren in de boeken voorkomen, totdat de achterstallen betaald zijn. Het kan dus zijn dat een persoon die in 1515 sterft en een achterstal tegoed heeft van vier jaar nog in de rekeningen over 1519 voorkomt.

[6] In totaal zijn er 3450 renten op één leven met een gemiddelde leeftijd van 30,9 jaar en een gemiddelde looptijd van 25,4 jaar.

[7] 807 renten op twee levens met een gemiddelde leeftijd van 25,6 jaar en gemiddelde looptijd 23,6 jaar. De drie verkochte renten op drie levens worden buiten beschouwing gelaten. Slecht van één van de negen genoemde personen, Aernt van Daelen uit Antwerpen, zijn de gegevens bekend, zijn leeftijd van aankoop bedroeg 14 jaar en hij stierf op 83-jarige leeftijd.

Er waren in totaal 2450 mannen en 2603 vrouwen die ieder één of meer lijfrenten hadden.[8] Bij de berekeningen is in eerste instantie uitgegaan van het totaal van de verkochte renten, deze berekening wordt als eerste in de tekst weergegeven.
De gegevens zijn weliswaar talrijk, maar zeker niet altijd volledig. Bij volledigheid wordt gedacht aan de leeftijd bij aankoop, de sterfdatum, en van daaruit is de looptijd bekend. Slechts in 18,6% is dat het geval. Hieruit volgt dat deze volledige gegevens een exact beeld geven van de leeftijden. Deze leeftijden worden in tweede instantie weergegeven.
Ik beperk mij tot de lijfrenten die de geestelijkheid in Schoonhoven ontving. In totaal genoten zeventien religieuzen en geestelijken een lijfrente. Dit lijkt een beperkt aantal, maar vaak is iedere lijfrente verbonden aan één of meer personen; een verhaal op zich.

1. Schoonhovenaren met Goudse lijfrenten, wie waren zij?

In de periode van 1437 tot 1572 waren door de stad Gouda 4263 lijfrenten verkocht om aan haar financiële verplichtingen te voldoen, en gedurende deze periode werden 43 renten aan Schoonhovenaren verkocht, onder wie een zevental regulieren uit het klooster Den Hem, vijf regularissen uit het St. Elisabethklooster en een viertal geestelijken.

2.1 De broeders uit Den Hem

Broeder Dirck Jan Symonsz, een priester, kocht in 1444 samen met zijn broer Gerrit een lijfrente van vier Engelse nobelen op twee levens. Gerrit stierf vermoedelijk rond 1491, want zijn naam werd niet meer genoteerd. Dirck Jan Symonsz zelf overleed 84 jaar later, in 1528.[9]
Broeder Heynrick Rommer Jacobsz, latere prior van Den Hem, bezat twee lijfrenten, die beide in 1486 in de boekhouding voorkwamen en werden uitbetaald tot hij in 1510 stierf.[10]

---

[8] Van een zestiental personen is het geslacht niet te achterhalen, zij werden alleen aangeduid als "Maritgen Dirck Janszdochter's weeskynt" of als "Claes Scuer van zijn wijf's kinderen wege".

[9] Hij komt op verschillende manieren voor: heer Dirck upten Donck / heer Dirck in den Hem / Dirc Jan Symonssoen, pater in Den Hem. Van zijn broer Gerrit wordt in 1491 voor het laatst melding gemaakt.
P.M. Verhoofstad, Inventaris der archieven van kerken, kloosters (Haarlem 1959) inv. nr. 685, reg. 257, dd. 20-07-1483. Overdracht aan het klooster van vier morgen land in Bonrepas door Cornelye mr. Aelbrechtsdochter. Ibidem, inv. nr. 685 fol. 15v, reg. 322, dd. 18-02-1508. Overdracht van een halve hoeve land in de Middelbroek bij Meerkerk. Identiek aan heer Jan Symonsz en identiek aan: J.F.M. Sterck, "Memorieboek ... St. Agnes (1397-1599)" in: BBH 40 (1920) 253: "jaergetijt van onse eerwairdige pater heer Dirck Jansz van Woirden uit den Hem" ende sijn ouders. Mogelijkerwijs is hij de broer van Ghijsbert Jan Symonsz, schepen van Gouda in 1445 en 1461. Zie SAHM, Gouda, OA-4212: Lijsten van de leden van de z.g. veertigraden en vroedschap vanaf 1390, en de leden van de magistraat (en andere functionarissen) sinds 1319, 1319-1729, en Walvis.

[10] SAMH, OA-1026 fol. 78 en 78v "Obijt (= overleden op) anno "10 den 22ten in januario".

De vader van Heynrick Rommer Jacobsz en van Alijdt en Maritgen monialen in het St. Elisabethklooster, Rommer Jacobsz, bekleedde hoge posities in het Goudse stadsbestuur, als schout, als schepen en als burgemeester.[11]
Cornelis Dirck Stempels[12] ontving vanaf 1502 een lijfrente tegen de penning 8 en overleed in 1555.[13] Overigens verbleef broeder Cornelis niet de gehele tijd in Den Hem, want van 1533 tot 1547 stond hij te boek als broeder "upten Donck" in Brandwijk, waar zijn lijfrente werd uitbetaald.[14]
Jan Gerrit Jansz was afkomstig uit Gouda en ontving een lijfrente van 1 Lb. vanaf 1510 tot 1539.[15]
Ook broeder Claes Jan Jacob Rommersz, prior in Den Hem, heeft Goudse wortels.[16] Zijn lijfrente van 1 Lb. werd in 1524 aangekocht toen hij twaalf jaar was en liep na 1580 nog door toen hij al 86 jaar was.
Claes Jan Cornelisz ontving van 1553 tot 1578 een behoorlijke lijfrente van zes gulden, totdat zijn naam zonder opgaaf van reden uit de boeken verdween.[17]
In totaal had Gouda aan 46 mannelijke kloosterlingen renten verkocht, onder wie de zeven broeders uit Den Hem, die acht renten bezaten. Van de niet-Schoonhovense renten bedraagt de gemiddelde looptijd 27,0 jaar en de gemiddelde leefijd meer dan 27,8 jaar. De renten in Den Hem hadden een gemiddelde looptijd van 37 jaar, terwijl de gemiddelde leeftijd boven de 38,5 jaar lag. Alleen van prior Claes Jan Jacob Rommersz was de aankoopleeftijd bekend, namelijk 12 jaar.

---

[11] K. Goudriaan, nieuwe lijst van de Goudse magistratuur. Rommer Jacobsz.: 4x schepen tussen 1469-86, tres. in 1488, 4x burg. tussen 1481-91, baljuw 1491-4, schout idem. C.J. de Lange van Wijngaerden, Geschiedenis en beschrijving der stad Gouda, 3 delen (Amsterdam - Den Haag 1813-181) deel 2, in de Schoutenlijst in 1491 als schout vermeld. In de lijst van burgemeesters in 1481, 1489 en in 1491 als burgemeester en in de Schepenlijst als schepen in de jaren 1469, 1482, 1485 en 1486. Met dank aan Bart Ibelings, die deze gegevens (met medeweten van Koen) beschikbaar stelde uit de door K. Goudriaan samengestelde nieuwe lijst van de Goudse magistratuur (nog niet gepubliceerd).

[12] Ook vermeld als: Cornelis Dircxz geprofesside medebroeder. Zijn vader Dirck Stempels is schepen van Gouda in 1510, '12, '24 en 1515. Zie SAHM, Gouda, OA-4212 en Walvis.

[13] SAHM, Gouda, OA-1029 Legger 1548-1568, fol. 118v "obijt in november". Vanuit de kwitanties zijn nog wel namen van andere geestelijken uit Den Donk bekend geworden: Jacob Willemsz, prior in 1504, Frans Pietersz, als prior vermeld in 1530-1536, en Heynrick Mathijsz, die van 1523 tot in 1550 opgetreden is als procurator.

[14] Nationaal Archief; NA. 3. 18. 26 Klooster St. Michiel in den Hem, inv. nr. 10A. Op 8 juni 1424 schenken Engelbrecht van Nassau en Johanna, zijn echtgenote, aan Den Hem een stuk land Den Donk onder Brandwijk voor de stichting van een klooster. Zie ook: *http://www2.let.vu.nl/oz/kloosterlijst/* Reeds 1462 Kapittel van Sion vermeld, voorjaar 1573 verwoest.

[15] SAHM, Gouda, OA-1028 Legger 1533-1548, fol. 137v broeder Jan Gerritsz van der Gou, broeder in Den Hem "obijt in februario anno '39 den 20sten".

[16] Zijn vader, Jan Jacobsz Rommers / Jan Jacob Roemersz.z. is tussen 1497-1538 12x schepen.
K. Goudriaan, samengestelde nieuwe lijst van de Goudse magistratuur.

[17] Mogelijkerwijs is hij identiek aan een zekere broeder Claes Jan Govertsz, die ineens in 1578 in de boeken opduikt en een lijfrente geniet tot 1589.

2.2. De zusters uit het St. Elisabethklooster

De lijfrenten van de zusters Alijdt Rommer Jacobszd, ook wel genoemd Alijdt Rommersd, en haar zus Maritgen Rommer Jacobszd hadden iets opvallends. Alijdt en Maritgen hadden beiden een lijfrente op twee levens samen met Govaert van Zuytoirde, de zoon van Cornelis van Zuytoirde, de kastelein van Gouda.[18]

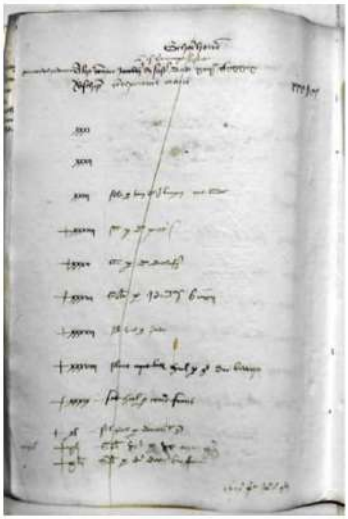

Alijdt ontving nog een tweede lijfrente van 1 Lb vanaf 1484.[19] De lijfrenten op twee levens van zuster Alijdt Rommersd met Govaert van Zuytoirde werd in 1484 aangekocht en die voor Maritgen met dezelfde Govaert in 1489.
Govaert van Zuytoirde stierf in 1530. Alijdt, de oudste van de beide zusters, overleed in 1543 en Maritgen stierf op hoge leeftijd in 1556.

Lijfrente van Alijdt Rommer Jacobszd

Van drie andere zusters werd de leeftijd bij aankoop van de rente genoemd. Katrijn Willem Janszd was vier jaar toen men voor haar en haar natuurlijke zuster Lijsbeth Willem Janszd een lijfrente kocht van 6 Lb. Deze lijfrente liep 80 jaar, tot zuster Katrijn in 1569 op 84-jarige leeftijd stierf.[20] De naam van haar zus werd na 1513 niet meer genoemd.
Zuster Erck Jan Adriaenszd kan beschouwd worden als een meevaller voor de Goudse financiën. Zij was 15 jaar oud toen men in 1512 een lijfrente van 2 Lb. kocht op haar leven. Deze rente werd niet lang uitgekeerd, want zij stierf al in 1514.[21]

---

[18] Met dank aan Bart Ibelings voor deze informatie. Zijn "obijt"-vermelding is gedateerd op 14 augustus 1530. Naast deze twee lijfrenten samen met Alijdt en Maritgen had Govaert van Zuytoirde ook nog twee andere lijfrenten, elk op twee levens, nu met de broers van Alijdt en Maritgen, Jacob en Jan Rommer Jacobszonen, die geïnd werden in Gouda zelf. Zie ook Ibelings' artikel: "Cornelis van Zuudoert, kastelein van Gouda († 1474) en het kasteel te Gouda" in: De Schatkamer, jaargang 29 (2015), aflevering 1 (april 2015) p. 1-16.

[19] SAHM, Gouda, OA-1028, Legger 1533-1548, fol. 131 "obijt 10den januario anno '43". Vermoedelijk is zij de dochter van Jacob Rommersz, die tussen 1449 en 1472 diverse male schepen en burgemeester van Gouda geweest is. Zie ook SAHM, Gouda, OA-4212 en Walvis.

[20] SAHM, Gouda, OA-1029 Legger 1548-1568, fol 123v "obijt den 3 mey anno '69".

[21] SAHM, Gouda, OA-1027 Legger 1510-1533, fol. 63 "obijt anno '14 in maert den 9den"

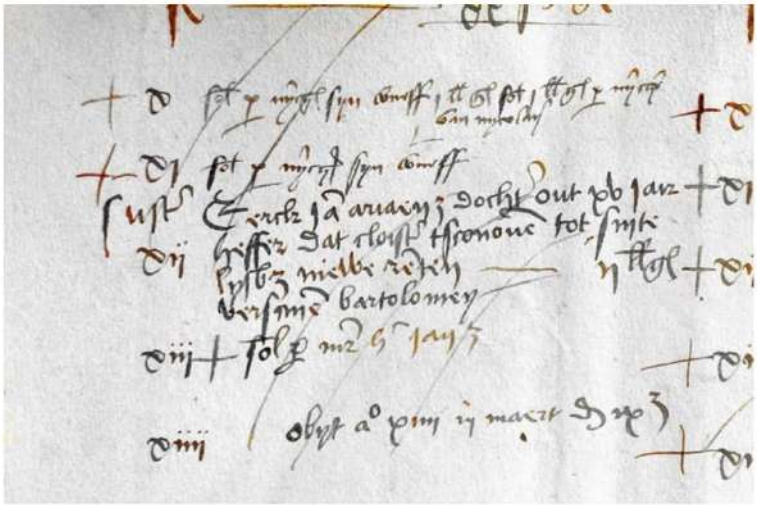

Lijfrente van Erck Jan Adriaenszd

De ouders van zuster Agnes, meester Willem Adriaensz en Clara Jan Cossend, kochten voor haar twee lijfrenten: één van 14 sc. 10 d. in 1524 toen zij drie jaar was en twee jaar later nog een lijfrente van 3 gulden. In 1569 werden zij voor het laatst genoemd.[22]
Werd in totaal gedurende de hele periode aan 46 monniken een rente verkocht, bij de monialen of kloosterzusters lag dit heel anders. Aan kloosterzusters werden in totaal 248 lijfrenten op één leven verkocht.[23]
Van het totale aantal renten waren slechts van 71 renten alle gegevens bekend; de gemiddelde aankoopleeftijd was 17,2 jaar, de gemiddelde leeftijd bij overlijden 60,7 jaar en de looptijd van de rente 43,5 jaar.
Op twee levens werden er 58 lijfrenten afgesloten. Deze renten hadden een gemiddelde looptijd van 48,0 jaar en een gemiddelde leeftijd bij overlijden van 49,7 jaar. Als alle gegevens wel goed bekend zijn dan is de gemiddelde leeftijd bij aankoop 8,1 jaar, de sterfleeftijd ligt dan op 75 jaar en de looptijd van de rente op 66,9 jaar.
Voor de vijf monialen in het St. Elisabethklooster werden drie lijfrenten op twee levens gekocht. De gemiddelde looptijd daarvan was 68,7 jaar en de leeftijd 70 jaar.
De lijfrenten op één leven hadden een gemiddelde looptijd van 37,3 jaar met een gemiddelde leeftijd van 43,5 jaar. Slechts van één rente, die van zuster Erck Jan Adriaenszd, waren alle gegevens bekend.

[22] Bij de rente die in 1526 voor haar gekocht werd, werd haar leeftijd vermeld als 7 jaar.
[23] Deze 248 renten hadden een gemiddelde looptijd van 36,3 jaar en hun gemiddelde leeftijd bedroeg meer dan 44,4 jaar. Van deze renten hadden 29 monialen twee en een tweetal andere drie renten.

2.3 Andere geestelijken

In Schoonhoven ontvingen tussen 1439 en 1544 drie geestelijken een uitkering, over de vierde rentenier, heer Jan Frans Brouchuysen, zijn wat meer gegevens bekend.

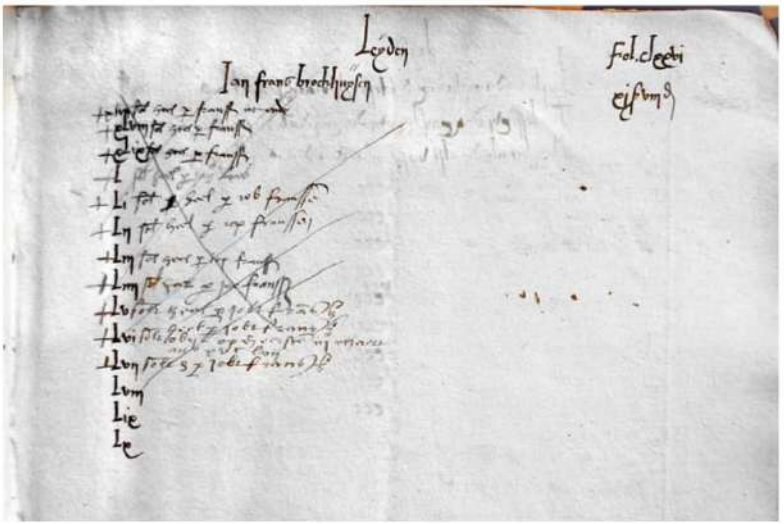

Rente van heer Jan Frans Brouchuysen

Naast priester bleek hij commandeur van de Duitse Orde in Schoonhoven en ook pastoor van Valkenburg te zijn. Dat hij ook daadwerkelijk commandeur in Schoonhoven was blijkt uit de ondertekening van de door hemzelf geschreven kwitantie.[24] Hij werd geboren in 1500 en kocht op 26 februari 1524 een lijfrente van 11 sc. 8 d. Hij stierf op 1 maart 1557 op 57-jarige leeftijd.[25]

---

[24] SAMH, Gouda, *OA-4461* (1545-1) *"Ic heer Jan Fransz comelduer tot Schonoven bekenne ontfanghen te hebben van die sede vander Goude die zomme van vierdalff karolus ghulden die ic jaerlicx spreckende hebben mijn leven lanck ende niet langher uo die voersz. stede ende was mijn verschenen die een helft den 27sten feburary ande die ander helft den 27sten aughusto anno 44 scelde quyt die voersz. stede van dat voern. jaer ende alle voerleden jaeren. In kennisse der waerheyt zoe heb ic mijn naem ende Merck hier onder geset den 25en dach in january stilo communnis anno 45. Bij heer Jan Fransz Brouchusen coemelduer tot Schonoven."*

[25] Broekhuizen, van (Johan Fransz), vermeld als priesterbroeder: 1555 tot 1557. Overleden: 1557. Herkomst: Broekhuizen (of Driebergen?) (Nedersticht, bisdom Utrecht). Functies: 1555-1557 Pastoor Valkenburg. in: Priesterbroeders Duitse Orde, balije Utrecht, 1350-1600 (excl. Friesland) Bijlage behorend bij het artikel R.J. Stapel, 'Onder dese ridderen zijn oec papen. De priesterbroeders in de balije Utrecht van de Duitse Orde (1350-1600)', in Jaarboek voor Middeleeuwse Geschiedenis 11 (2008). Zijn verhuizing naar Katwijk/Valkenburg, mogelijk dus rond 1550, zal toch wel als een promotie gezien kunnen worden: in de staat met inkomsten, 14 huizen balije Utrecht, uit 1577 staat Schoonhoven één na laatste met 82 daalders en Katwijk drie na laatste met 187 daalders (diss. Hans Mol p. 174 tabel 2). Zie ook: SAHM, Gouda, OA-1029 Legger 1548-1568, fol. 176 de aantekening "obijt op den eersten in maert anno '57".

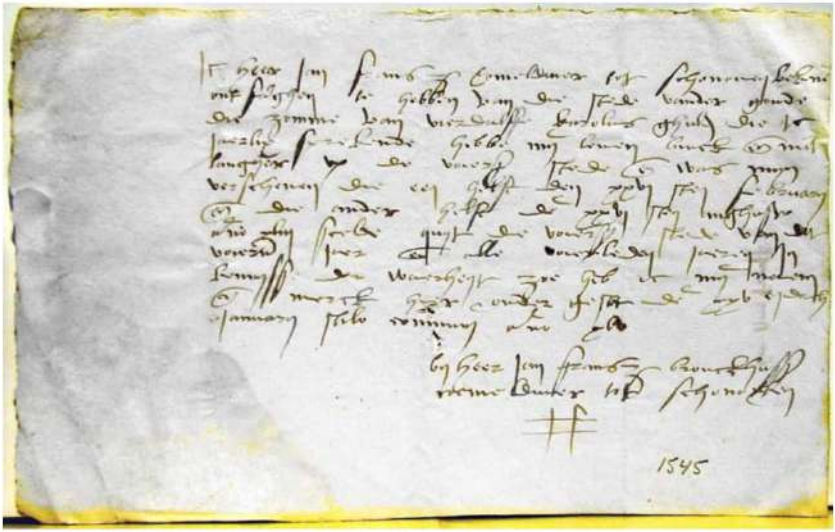

Kwitantie van heer Jan Fransz Brouchuysen

Vreemd is dat in het archief van de Duitse Orde dan niets van hem als commandeur is bewaard. Hij moet vóór of ín 1547 naar Valkenburg vertrokken zijn, in ORA-1029 OA-1029 Legger 1548-1568, fol. 176 staat hij vanaf dat jaar geadministeerd onder de uitbetalingen in "Leyden".
Tal van andere kerkelijke dienaren genoten een lijfrente. Dit waren in totaal 230 renten op één en 45 renten op twee levens. De renten op één leven met alle bekende factoren hadden een aankoopleeftijd van 21,6 jaar, een leeftijd bij overlijden van 61,7 jaar en een looptijd van 40,2 jaar.[26] Bij de acht lijfrenten op twee levens was de looptijd van 23,6 jaar en de leeftijd 66,8 jaar.[27] Van de vier geestelijken uit Schoonhoven waren gemiddeld de aankoopleeftijd 30,3 jaar, de leeftijd 66,5 jaar en de looptijd 43,8 jaar.

3. Samenvatting

Wat is de verhouding tussen het aantal lijfrentetrekkers uit Schoonhoven, of liever gezegd: degenen die een Goudse lijfrenten ontvingen, tot de lijfrenteniers uit de andere steden? Van 791 renten met alle bekende gegevens komen er twaalf uit Schoonhoven. De aankoopleeftijd varieert nogal. De jongste, Jacomijne Willem Luydincx, wettige dochter en afkomstig uit Antwerpen, is 13 weken oud.[28] De oudste is heer Cornelis Dammasz, een priester uit Gouda die op 71-jarige leeftijd nog twee lijfrenten koopt.

[26] Alle renten hadden een gemiddelde looptijd van 29,7 jaar en een gemiddelde leeftijd van 39,2 jaar.
[27] Bij 45 lijfrenten op twee levens is dit een looptijd van 22,4 jaar en een leeftijd van 30,1 jaar.
[28] Haar moeder is Heylwich Gorys Aertszd en de tweede persoon waarop deze lijfrente gevestigd is is haar halfzuster Lijsbeth Willem Ludincx nat.d, die dan 11 jaar oud is.

Beide renten, met nog drie andere renten die eerder gekocht waren, eindigden in 1524, toen hij op 78-jarige leeftijd stierf.[29] In Schoonhoven is de jongste, Stijntgen Adriaen Barentszd, bij aankoop één jaar, zij bereikte slechts de leeftijd van 17 jaar. In Schoonhoven is er iemand die op de respectabele leeftijd van 63 jaar nog een lijfrente koopt en deze ontvangt tot haar 79ste jaar, in 1568.
De gemiddelde leeftijd bij aankoop van alle renten in Gouda is 15 jaar, en voor Schoonhoven is dat 17 jaar en drie maanden. De gemiddelde leeftijd bij overlijden van alle lijfrenten in Gouda is 55,3 jaar en voor Schoonhoven is dit 54,3 jaar. Ten slotte, van de in totaal 791 renten waarvan alle gegevens bekend zijn, worden 779 renten in Gouda en elders uitbetaald en dertien in Schoonhoven. Deze 779 renten hebben een gemiddelde looptijd van 40,3 jaar en die van de dertien Schoonhovense renten bedraagt 34,2 jaar. In het kort: er zijn dus weinig onderlinge verschillen te constateren tussen de Schoonhovense en andere lijfrentetrekkers. Kortom, de gemiddelde rentenier met een lijfrente op één leven in Schoonhoven had een rente van ongeveer 1½ Lb. tegen de penning 8 gekocht voor een bedrag van 12 Lb.
Jaarlijks werd hem een bedrag van 1½ Lb. uitbetaald en dat gedurende de gemiddelde looptijd van 34,2 jaar.
Dan blijkt dat er door de stad een bedrag van 51½ Lb. is uitbetaald, dus meer dan viermaal de aankoopsom. Verander de naam "Gouda" in een willekeurige andere, dan heeft men een beeld van de financieringsproblematiek in wèlke andere stad in de Nederlanden dan ook. Het risico van een bankroet van de steden in de late Middeleeuwen blijft voortdurend als het zwaard van Damocles boven het hoofd van de stadsbesturen hangen.

Geraadpleegde bronnen

Streekarchief Midden Holland Oud Archief Gouda, afgekort als SAMH, Gouda, OA

SAMH, Gouda, OA-1025-1030. Leggers van de verschuldigde renten, 1490-1568 (6 delen)
SAMH, Gouda, OA-1033. Legger van diverse inkomsten en van betalingen van renten 1553-1568
SAMH, Gouda, OA-1064-1052. "Geprente register". Lijsten van betalingen, 1490-1500. (7 delen)
SAMH, Gouda, OA-1059-1018. Lijsten van betalingen 1552-1616 (10 delen)
SAMH, Gouda, OA-1101. Diverse stukken en fragmenten daarvan betreffende de betaling van renten ten laste van de stad, 16e-18e eeuw (1 pak)
SAMH, Gouda, OA-1125-1221. Stadrekeningen 1437-1572
SAMH, Gouda, OA-1759-1784. Bijlagen van de stadsrekeningen betreffende de betalingen van lijf- en losrenten ten laste van de stad, 1491-1729. (25 dozen)
SAMH, Gouda, OA-1785-1801. Afgeloste lijf- en losrentebrieven ten laste van de stad 1430-1729 en 1803 (17 dozen)

[29] SAMH, Gouda, OA-1027 (Legger 1510-1533) fol. 98v "obijt den laetsten dach van februario anno '24". Hij wordt tevens vermeld als: heer Cornelis Dammasz priester tsinte Katrijnen.

Literatuurlijst

-Burgers, J.W.J. en E.C. Dijkhof, "De oudste stadsrekeningen van Dordrecht 1283-1287", in: *Apparaat voor de Geschiedenis van Holland* 11 (Hilversum 1995)
-Doedeijns, C. *Mariënpoel, incomen ende uuytgegeven*, deel 1 (Doctoraalscriptie Universiteit Leiden, 1997) 1- 110. Gedeponeerd in Erfgoed Leiden e.o.)
-Doedeijns, C. "Verzuchtingen van een rentmeester, over de inkomsten van het klooster Mariënpoel in de zestiende eeuw", in: *Jaarboek der sociale en economische geschiedenis van Leiden en omstreken 1999* (Leiden 1999), p. 1-35
-Doedeijns, C. "Is ons an gecomen mit suster Nyes Allaerts". Een inkomensoverzicht van een Gouds vrouwenklooster in de Late Middeleeuwen', in: *De Schatkamer. Regionaal-historisch tijdschrift, 14* (2000), p. 41-60
-Goudriaan, K., B.J. Ibelings & J.C. Visser, "Het Goudse hofstedengeldregister van ca. 1397 en andere bronnen voor de vroege stadsontwikkeling van Gouda", in: *Apparaat voor de Geschiedenis van Holland* 14 (Hilversum 2000)
-Jongkees, A.G. *Staat en Kerk in Holland en Zeeland onder de Bourgondische hertogen 1425 - 1477* (Groningen, Batavia 1942) 18-22. Zie met name voor wat de perikelen met de belastingen, beden en amortisatie betreft de hoofdstukken III en IV.
-Lange van Wijngaerden, C.J. de. *Geschiedenis en beschrijving der stad Gouda*, 3 delen (Amsterdam-Den Haag 1813-181) deel 2. 217-268. Lijst van Schouten, p. 217-221, Lijst van Burgemeesters, p. 222-236 en Lijst van Schepenen, p. 240-268
-Marsilje, J.W. "Financiering in vijftiende-eeuwse Hollandse steden", in: *Die Tidinge van die Goude 6* nr 4 (Gouda 1988)
-Marsilje, J.W. *Het financiële beleid van Leiden in de laat-Beierse en Bourgondische periode ± 1390 -1477* (Hilversum 1985)
-Mees, W.C. *Proeve eener geschiedenis van het bankwezen in Nederland gedurende den tijd der Republiek* (Rotterdam 1838). Facsimile van het oorspronkelijk in 1838 uitgegeven werk, voorzien van een inleiding door W.L. Korthals Altes (Amsterdam 1999)
-Muilwijk, P. "Vijf eeuwen stadsbestuurders van Schoonhoven (1297-1795) in: *Gens Nostra*, jaargang XLIV, 1989 (Amsterdam, 1989)
-Rollin Couquerque, mr. L.M. en mr. A. Meerkamp van Embden, "Rechtsbronnen der stad Gouda", in: *Werken der Vereeniging tot uitgaaf der bronnen van het Oudvaderlandsche recht*, tweede reeks, no. 18 ('s-Gravenhage 1917), p. 3-8
-Tracy, J.D. *A Financial Revolution in the Habsburg Netherlands, renten and renteniers in the county of Holland, 1515-1565* (Berkeley 1985)
- Walvis, I. *Beschryving der stad Gouda*, (Leiden 1714) 63-123. Naamen van de castelijnen, bailjuwen, schouten, burgermeesteren, schepenen etc.

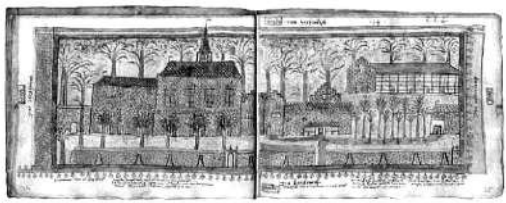

Uit het Kaartboek van en met het klooster Den Hem, 1572
(www.historischeverenigingschoonhoven.nl)

Boekbesprekingen

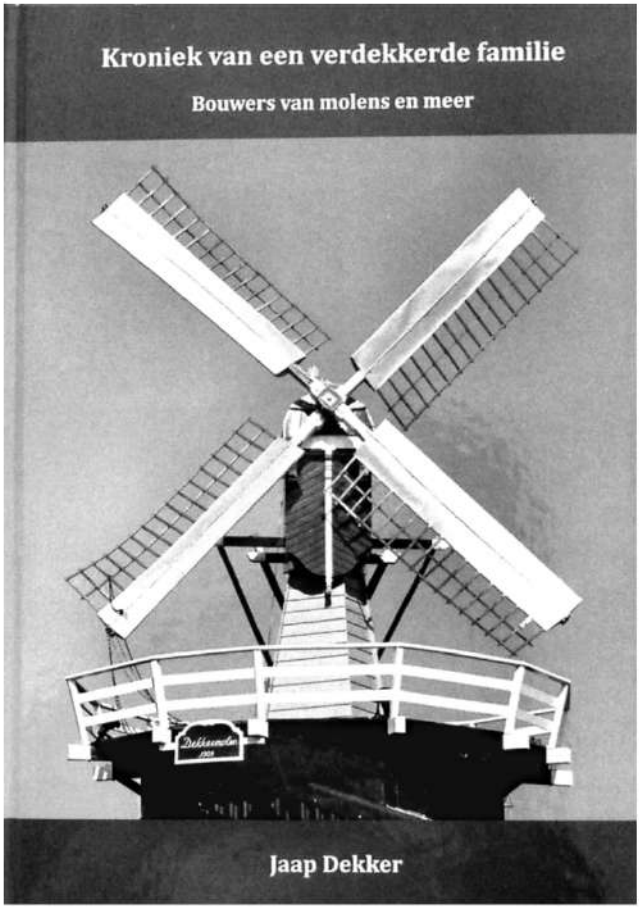

Jaap Dekker, Kroniek van een verdekkerde familie. Bouwers van molens en meer, Zoetermeer 2015 (eigen uitgave van *jjdekker@ymago.nl*), 300 p., €25

De SVAL kocht graag voor het streekarchief dit mooie gebonden boek, dat méér is dan een familiegeschiedenis. (Het is geschreven door de vader van minister Sander Dekker.) Het is ook een 'molenboek', met een voorwoord van de directeur van de vereniging De Hollandsche Molen.

Adriaan Dekker (1892-1963) vond rond 1930 een aërodynamisch gevormde molenwiek uit. Molens die daarvan werden voorzien heetten 'verdekkerde molens' en vandaar ook de titel van het boek. Deels overstijgt het boek (uiteraard) het domein van het streekarchief, maar alleen vanwege Leen Dekker (1881-1964), opa van de auteur, zou het al de moeite waard zijn geweest. Afkomstig uit Hazerswoude vestigde deze zich bij zijn huwelijk in 1907 aan de Holvoeterbrug over de Rotte in Zevenhuizen, vlakbij Moerkapelle, waar het gezin tot 1963 bleef wonen.

Leen startte een molenbouwbedrijf in Moerkapelle. Uitgebreid is vermeld hoe hij met zijn broer in 1926 in het Gelderse Neede een korenmolen bouwde uit onderdelen van de Nieuwerkerkse bovenmolen van de Essepolder (de verplaatste Blaardorpse molen). Beschreven is ook hoe het achtergebleven fundament van die molen nog dient als tuinterras aan de Groenendijk, maar niet dat een roede en de korte spruit van de molen in 1999 vanuit Neede terugkeerden naar Nieuwerkerk, en wel naar de Oudheidkamer aan de 's-Gravenweg, waarbij ze nog steeds liggen te pronken. (Het was de auteur destijds onbekend, maar intussen heeft hij er een kijkje genomen.)
Als gevolg van de teruglopende nieuwbouw van molens was Leen toen ook al architect en aannemer. Het door hem ontworpen raadhuis van Moerkapelle (1925) verdween helaas veertig jaar later al. Leen Dekker werd naast ondernemer nog gemeente-architect van Benthuizen, Bleiswijk, Zevenhuizen en Moerkapelle, opzichter van woningbouwverenigingen, polder- en schoolbestuurder, voorzitter van het Oranjecomité, secretaris-penningmeester van de kerkvoogdij in Moerkapelle dus, en aan het eind van WOII ook nog BS-commandant. Hij ontwierp het nog bestaande Zevenhuizense oorlogsmonument én een monument voor Moerkapelle, dat echter nooit werd gerealiseerd! Het bevatte de bijbelteksten Psalm 66: 11 en 12 vanwege de inundaties. (Er kwam ook geen ander monument, of men zou de tekst uit 1949 op de nieuwe torenklok als zodanig moeten zien.) De ontwerptekening daarvan in een Rotterdams archief is zeker ook een ontdekking met lokaal-historische waarde! Wat zal de auteur zich trouwens hebben moeten beperken.

Op de pagina hiernaast staat nog iets extra's, en wel uit het archief van de hervormde gemeente te Oosternijkerk (Dongeradeel). Toen in 1927 een predikant vanuit die gemeente naar Moerkapelle kwam en snel daarop overleed, zorgde Leen Dekker voor een grafsteen namens alle gemeenten die ds H. van Elven diende. B&W van Zuidplas ruimden graf en steen op Moerhage begin 2016, omdat ze verzuimden om de door henzelf reglementair vereiste lijst met historische stenen te maken! Zie voor meer mijn column 'Grafruimen Moerhage eeuwig zonde?' in de rubriek OUD+heden in Hart van Holland van 16 maart 2016. En over Leen Dekker is vast nóg meer te vinden....
Adri den Boer

L. DEKKER
AANNEMER
EVENHUIZEN (Z.-H.)

Kc-1

ZEVENHUIZEN, 9 Mei, 1928.

M. Heeren!

Hiermede heb ik de eer U te berichten dat de gedenksteen op het graf van Wijlen Ds. H. v. Elven is geplaatst. Hij is uitgevoerd in hardsteen groot ongeveer 1,00 × 0,80 M en vermeldt het volgende, waarbij ook een schetsje.

→ dikte p.m. 8 cm.

→ Zonder kolommetjes.

De kosten hebben bedragen p.m. ƒ 150,00, waarvan door Schoonebeek ƒ 20, en door Gaastmeer ƒ 19,00. zijn bijgedragen. Hollandsche veld wenscht de nagedachtenis op eene andere wijze te eeren. Beleefd verzoek ik U nu de toegezegde ƒ 50,00 te mogen ontvangen, waarvoor bij voorbaat mijn dank.

Hoogachtend en gevestigd
Uwe dw. L. Dekker
Secretaris v/d Kerkvoogdij te Moercapelle.

Adres: L. Dekker
Moercapelle

Foto's: Arie Brugmans, Moerkapelle

Arie en Ineke Brugmans, 'Het drama bij de Donderdam... 17 januari 1829', Moerkapelle 2015 (uitgave Hervormde gemeente Moerkapelle), 42 p., met advertenties

Op Open Monumentendag 2015 was er in de dorpskerk van Moerkapelle een expositie over een herontdekte grafzerk. Daarbij verscheen dit boekje. Beide zijn te danken aan het echtpaar Brugmans-Prins!
Rond 1955 werd de kerk als rijksmonument gerestaureerd. Daarbij werd er op het oude kerkhof een consistoriekamer tegen de kerk aangebouwd. Daarvoor moest een enorme gescheurde en slecht leesbare grafsteen uit 1829 (220 x 148 cm) wijken. Men koos niet voor herplaatsen ervan, maar voor stukslaan en het als puin laten liggen in de kruipruimte onder de consistoriekamer. (De man die vanuit de kerkvoogdij de leiding had was uitgerekend haar secretaris-penningmeester Leen Dekker, die in de vorige boekbespreking aan de orde kwam!)

Brugmans ontdekte de scherven begin 2015 bij zijn zoekwerk in de kruipruimte, mede ondernomen naar aanleiding van diverse passages uit het Verleden Tijdschrift van de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle. Puzzelen en historische onderzoeken volgden!

Het boekje beschrijft eerst het drama van 1829 bij de Donderdam tussen Moerkapelle en Waddinxveen. In de Zuidplas verdronken drie Rotterdamse schaatsers van goede komaf. Ze werden in Moerkapelle begraven en kregen die enorme grafsteen.
P.C. Bloys van Treslong Prins beschreef in 1922 in zijn 'Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden...' van Moerkapelle deze steen van buiten de kerk en twee stenen van in de kerk (intussen verdwenen!). Brugmans kon na zijn puzzelwerk met de scherven dit standaardwerk verbeteren. De verwantschappen en familierelaties van de verdronken jongeren, Montauban van Swyndregt, Brodier en Van den Hoek, alsmede het begraven in en om de bewuste kerk in bredere zin kwamen in volgende hoofdstukken. In het slothoofdstuk wordt Gillis Hanse (1927) geïnterviewd. ('Ik heb op het kerkhof nooit andere stenen gezien dan die van de drie jongens.') Het werd een interessant boekje en hopelijk kan op een volgende Open Monumentendag de gereconstrueerde steen ergens rond de kerk herplaatst worden bewonderd!
(Adri den Boer)

Mededelingen

Jaarverslag Stichting Vrienden van Archief en Librije (SVAL) 2015
Zie *www.samh.nl/sval*, de jaarrekening zal daar nog tijdig volgen.

Uit de Adviescommissie SAMH
De private SVAL participeert met twee bestuursleden in de publieke Adviescommissie van het streekarchief. De notulen daarvan staan na vaststelling op *www.samh.nl/over-ons*. (Hetzelfde geldt voor die van het Algemeen Bestuur.)

Steun voor Joods Gouda deel 2
In 2013 verscheen van de hand van Tom Verwaijen en met steun van de SVAL het boek 'Joods Gouda. Een joodse geschiedenis vanaf 1737 tot omstreeks 1850'. Op 21 april komt het vervolg hierop van de pers, waarbij de SVAL opnieuw tot steun besloot.

GOS op zoek naar nieuwe vrijwilligers
Het project Gouda op Schrift (GOS, 50 vrijwilligers) wil de geschreven geschiedenis van Gouda openbaar maken. Geïnteresseerden zijn van harte welkom. Daarnaast hebben wij een aantal vrijwilligers nodig met meer specialistische kennis. Op de vernieuwde website *www.goudaopschrift.nl* staan de taakomschrijvingen. Aanmeldingen via het contactformulier op die site.
(Gouda op Schrift maakt de geschreven geschiedenis van Gouda voor iedereen toegankelijk. Oorspronkelijke teksten tot 1800 uit Streekarchief Midden-Holland worden gefotografeerd, getranscribeerd in hedendaags schrift en hertaald naar modern Nederlands. Waar nodig wordt de achtergrond van teksten onderzocht.)

Uit de regio

Oude studiezaal in nieuw boek
Eind 2015 verscheen van Cees Hoogendijk uit Wierden zijn zesde boek over het geslacht Hoogendijk. Er staat op pag. 190 ook een foto in van de studiezaal aan de Groeneweg. Het onderschrift: *'In dit soort saai lijkende omgevingen worden hoofdstukken van grondige onderbouwing voorzien en vervolgonderzoek opgestart. Afgebeeld is de inmiddels gesloten studiezaal van de Groene Hart Archieven te Gouda.*

Erasmustentoonstelling en -raam in Museum Gouda

Museum Gouda heeft tot 26 juni 2016 een grote tentoonstelling over Erasmus (1466-1536), een van de boeiendste denkers uit de Europese geschiedenis.
Marc Mulders, "glazenier in dienst van Erasmus", heeft in 2015 in zijn atelier in Tilburg gewerkt aan de productie van een Erasmusraam, bestemd voor in de Sint-Janskerk. Dit Erasmusraam is eind 2015 overgebracht van het glasatelier in Tilburg naar Museum Gouda. Daar wordt het tot 26 juni 2016 getoond aan alle bezoekers van Museum Gouda. Marc Mulders heeft het Erasmusraam ontworpen in opdracht van Museum Gouda. De schenking is op 5 februari 2015 geaccepteerd door het Kerkbestuur. Als onderdeel van het Erasmusjaar 2016 zal in de zomer van 2016 het Erasmusraam aangebracht worden in de Sint-Janskerk, nadat de omgevingsvergunning is verkregen. De onthulling is gepland op 2 september 2016.
(Museum Gouda)

'Erasmus en Gouda', een bijzondere Goudologiecursus

Op verzoek van het Historisch Platform Gouda (HPG) attenderen wij graag op de unieke cursus 'Erasmus en Gouda', die vanaf 10 september 2016 door het HPG in samenwerking met het Erasmus Genootschap Gouda wordt georganiseerd. Hiermee krijgt het Erasmusjaar 2016 een extra hoogtepunt.
Het programma kent vier lessen, die worden gegeven in **Cinema Gouda, Burgemeester Jamessingel 25**, telkens op een zaterdagmorgen vanaf 10.00 uur:
- Op 10 september 2016: 'Erasmus en zijn vaderland. Variaties op een Rotterdams-Gouds thema'. Docent: Prof. dr. Jan van Herwaarden
- Op 17 september 2016: 'Erasmus, Hollandse monnik en humanist'. Docent: Prof. dr. Koen Goudriaan
- Op 24 september 2016: 'In de voetstappen van Erasmus in Gouda'. Docenten: Prof. dr. Wil Arts, Ing. Bas van Beukering en Marcel van Dasselaar
- Op 1 oktober 2016: 'Geschriften van Erasmus uit zijn Goudse tijd'. Docenten: drs. Jan Willem Klein en drs. Piet Zuijdwijk.

Aan deze bijzondere Goudologie II-cursus zit geen huiswerkopdracht vast. Het maximale aantal deelnemers voor deze cursus is 200. U kunt zich inschrijven door uw naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres door te geven aan HPG-penningmeester Ruud van Noord (*penningmeester@historischplatformgouda.nl*), graag met een afschrift aan HPG-secretaris Hans Meeuwsen (*info@historischplatformgouda.nl*). Daar kunt u ook nadere informatie krijgen.
Wilt u tegelijk de cursuskosten van €60,00 overmaken op NL57INGB0004596503 van Stichting HPG en daarbij naast de naam van de deelnemer(s) vermelden: Erasmus. Mocht het aantal aanmeldingen de capaciteit van de zaal gaan overschrijden, dan kan de datum van ontvangst van de betaling bepalend worden.
(Bestuur SVAL)

RHC Rijnstreek
De notariële archieven van vóór 1811 zijn sinds kort via de website van het RHC Rijnstreek en Lopikerwaard te raadplegen. Het gaat om notarissen die gevestigd waren in Bodegraven, Cabauw, Kamerik, Lopik, Montfoort, Oudewater, Reeuwijk, Woerden, IJsselstein en Zevender. De scans zijn te vinden onder de knop "Archieven" en voorzover geïndiceerd zijn de akten ook via de indexen benaderbaar. Eerder werden overigens op dezelfde manier al stukken uit de oud-rechterlijke archieven van de gemeenten Woerden en Montfoort beschikbaar gesteld.
(www.rhcrijnstreek.nl)

HEK na 39 jaar gestopt
'Tot onze grote spijt moeten wij u mededelen dat naar onze mening het niet meer verantwoord is om verder te gaan met de uitgave van de periodiek: 'HEK Historisch Tijdschrift voor de Krimpenerwaard', voorheen bekend als 'Historische Encyclopedie Krimpenerwaard'. Belangrijkste reden is de stijging van de kosten en het dalen van het aantal lezers welke nodig zijn om de kosten te kunnen dragen.'

(Brief van de stichting HEK bij de laatste kwartaaluitgave 2015-4)

NB.
Van 2003-2005 was er al een onderbreking van ruim twee jaar, onder andere door 'het wijzigen van de facilitaire ondersteuning van het streekarchief Krimpenerwaard', aldus nummer 2005-1. Zie voor (ook) meer HEK-historie de website van de stichting SCHOK: *www.historiekrimpenerwaard.nl/index.php/hek*. Die website meldt ook: Het is de bedoeling om in de toekomst op deze website (doorzoekbare) informatie zoals gepubliceerd in HEK te plaatsen.'

www.goudanet.nl stopt
In de laatste vergadering van het Historisch Platform Gouda bracht voorzitter Ineke Verkaaik een boodschap over van de drie directeuren van de instellingen die samen het kennisnetwerk Goudanet bekostigen: het beheer en onderhoud van de website wordt stopgezet! Goudanet afficheert zich als 'het collectieve geheugen van Gouda'. Het was opgezet vanuit de Bibliotheek Gouda, Museum Gouda en het Streekarchief Midden-Holland. Het beheer ligt bij een medewerker (vrijwilliger) van de bibliotheek. De beheerders van Goudanet vragen aan de vrijwilligersverenigingen die werk hebben staan op Goudanet (zoals dossiers en blogs) om dit terug te halen en het verder zelf te gaan verzorgen. Er is echter ook informatie die geen vereniging of stichting als 'moeder' heeft. Denk bijvoorbeeld aan de blog over de sigarennijverheid. Meegedeeld is dat de gemeente Gouda meewerkt aan een oplossing daarvoor via een portaal 'Welkom in Gouda'. Eventuele 'weeskinderen' kunnen daar tijdelijk gestald worden, zodat ze in elk geval niet verlorengaan.
(GJJ in Nieuwsbrief 81 Die Goude)

Ouderkerkse scheepswerven
In het HOP Ouderkerk staan nu de Ouderkerkse scheepswerven centraal. Vanaf de Middeleeuwen had de scheepsvaart een grote invloed op de ontwikkeling van Ouderkerk. Zo vestigden zich er vanaf de vijftiende eeuw diverse industrieën die geheel georiënteerd waren op de scheepvaart, zoals scheepswerven, zeilmakerijen en touwslagerijen. In de twintigste eeuw verdwenen de meeste van deze scheepsbedrijven en kwamen er transportondernemingen voor in de plaats.
In het HOP is een kleine expositie over de geschiedenis van de diverse verdwenen scheepswerven in Ouderkerk te bezichtigen, in aansluiting op de grote tentoonstelling in de Oudheidskamer.
(www.hvouderkerck.nl)

Stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle heeft 600 klassenfoto's
In museum "Ons Verleden" is sinds 30 januari een nieuwe tentoonstelling te zien met veel klassenfoto's van de scholen in de oude gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle. Te zien zijn niet alleen klassenfoto's van de zes lagere scholen, de huidige basisscholen, maar ook van de landbouwschool van Moerkapelle, de huishoudschool van Zevenhuizen en er zijn zelfs foto's van de zondagsscholen uit de drie kernen Moerkapelle, Oud Verlaat en Zevenhuizen.
(www.oudzevenhuizenmoerkapelle.nl)

Kortenoord-expositie bij HVN
In de Oudheidkamer van de Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel duurt de expositie over Kortenoord nog voort.
(www.hvnweb.nl)

KVT-expositie bij HVM
In de Oudheidkamer van de Historische Vereniging Moordrecht duurt de expositie over "De Koninklijke Vereenigde Tapijtenfabrieken" nog voort.
(www.historischmoordrecht.nl)

INHOUD

Kloosterlingen en geestelijkheid in Schoonhoven als trekkers van Goudse lijfrenten (1437 – 1572)

C. Doedeijns 1

Boekbesprekingen

Jaap Dekker, Kroniek van een verdekkerde familie. Bouwers van molens en meer, Zoetermeer 2015

Adri den Boer 11

Arie en Ineke Brugmans, 'Het drama bij de Donderdam... 17 januari 1829', Moerkapelle 2015

Adri den Boer 15

Mededelingen 16

Uit de regio 16

Aanwijzingen voor de kopij

De regels voor de kopij volgen over het algemeen P. de Buck, *Zoeken en schrijven. Handleiding bij het maken van een historisch werkstuk* (Haarlem 1982).

Hiervan is een exemplaar aanwezig in de open opstelling van de bibliotheek van het streekarchief.

- De kopij kan alleen digitaal aangeleverd worden: Word-bestand (platte tekst, zonder paginanummers e.d.) op cd-rom, of verzenden per e-mail naar *j.w.klein@samh.nl*.
- Afbeeldingen dienen zoveel mogelijk door de auteur (apart) bijgeleverd te worden (jpg/tif, 300 dpi).
- Eén pagina kan circa 500 woorden tekst bevatten; 10.000 woorden (incl. noten etc.) geldt als maximale lengte voor een artikel.
- De ingezonden kopij dient als definitieve tekst.

De naam "De Schatkamer" is ontleend aan de titel van een handschrift van ca 1800, dat berust op het Streekarchief Midden-Holland in de collectie Kemper. Dit anonieme handschrift bevat honderden uittreksels en passages uit archivalia met betrekking tot Gouda en de directe omgeving. De titelpagina van dit handschrift bestaat uit een gewassen pentekening; een detail hiervan is achterop het omslag van dit tijdschrift afgebeeld.